כיתה י' | חינוך פיננסי | יחידה 2 · שיעור 3 | 45 דק' | מתאים לממלכתי וממלכתי-דתי

🤖 שוק העבודה המשתנה: טכנולוגיה, AI, שכיר ועצמאי

🎯 מטרות השיעור

- להבין איך טכנולוגיה ובינה מלאכותית משנות מקצועות, ולא רק מעלימות אותם
- להבחין בין עבודה כשכיר לעבודה כעצמאי: יתרונות, חסרונות וחובות
- לזהות מיומנויות שיעזרו בשוק עבודה משתנה

🚪 פתק כניסה (2 דקות)

בתחילת השיעור כל תלמיד עונה על פתק, בלי ציון:

1. איזה מקצוע של סבא או סבתא כמעט לא קיים היום?
2. איזה מקצוע, לדעתכם, לא היה קיים לפני 20 שנה?
3. הייתם מעדיפים לעבוד אצל מישהו או לעבוד לבד? למה?

למורה: 1. למשל: מרכזנית טלפון, מפתח תמונות, קלדנית. 2. למשל: מפתח אפליקציות, מנהל רשתות חברתיות, מומחה סייבר. 3. אין תשובה נכונה; מעלים יתרונות וחסרונות. אין צורך לתקן עכשיו.

🔑 מושגי מפתח

אוטומציה

ביצוע עבודה על ידי מכונה או תוכנה במקום אדם.

בינה מלאכותית (AI)

תוכנות שלומדות מנתונים ומבצעות משימות כמו כתיבה, זיהוי תמונות או מענה לשאלות.

שכיר

עובד שמועסק אצל מעסיק, מקבל משכורת ותלוש שכר, והמעסיק מפריש עבורו לפנסיה ומשלם חלק מהביטוח הלאומי.

עצמאי

מי שעובד לבד או בעסק שלו, גובה כסף מלקוחות, ואחראי בעצמו על דיווח למס, ביטוח לאומי ופנסיה.

מיומנויות רכות

יכולות כמו עבודת צוות, תקשורת, יצירתיות ולמידה עצמית, שקשה להחליף במכונה.

📖 הסבר למורה

שוק העבודה תמיד השתנה: המכונה החקלאית, החשמל והמחשב העלימו מקצועות ויצרו חדשים. הבינה המלאכותית ממשיכה את המגמה הזו, ובקצב מהיר. היא משנה בעיקר משימות בתוך מקצועות: חלק מהעבודה נעשית אוטומטית, ומה שנשאר לאדם הוא שיקול דעת, יצירתיות, קשר עם אנשים ופיקוח על הכלים.

במקביל יש יותר דרכים לעבוד: שכיר במשרה מלאה או חלקית, עצמאי (פרילנסר), או שילוב. לשכיר יש יציבות, תלוש שכר, ימי חופשה ומעסיק שמפריש לפנסיה; לעצמאי יש גמישות וחופש, אבל ההכנסה פחות קבועה, והוא אחראי בעצמו על דיווח למס, תשלום לביטוח לאומי וחיסכון לפנסיה.

המסר לתלמידים: לא לפחד מהשינוי אלא להתכונן אליו. לימוד מתמשך, מיומנויות רכות ושימוש חכם בכלים טכנולוגיים הם יתרון בכל מקצוע.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. פתק כניסה (2 דקות): שלוש שאלות קצרות (ראו למעלה).
2. פתיחה: מציגים שלושה מקצועות (נהג מונית, גרפיקאי, אחות) ושואלים: מה בעבודה הזו מכונה כבר עושה היום, ומה נשאר לאדם?
3. הסבר: אוטומציה ו-AI משנים משימות; שכיר מול עצמאי.
4. בקבוצות: כל קבוצה בוחרת מקצוע ומכינה "תעודת זהות 2035": אילו משימות יעשה כלי טכנולוגי, אילו מיומנויות יצטרך העובד.
5. דיון: יתרונות וחסרונות של עבודה כעצמאי לעומת שכיר. מילוי דף העבודה.
6. כרטיס יציאה (2 דקות). מי שסיים מוקדם: ★ חלק אקסטרה.

💡 הערות למורה

תחזיות על מקצועות "שייעלמו" משתנות מאוד בין מחקרים, ולכן השיעור לא מצטט מספרים. מומלץ לא להפחיד: המטרה היא להראות שינוי ואפשרויות. החובות של עצמאי (פתיחת תיק, דיווח, ביטוח לאומי) מוצגות בקווים כלליים; פרטים עדכניים באתרי רשות המסים והמוסד לביטוח לאומי.

שיעורים קשורים: קוראים תלוש שכר, פנסיה מהעבודה הראשונה.

❓ שאלות תרגול (בודקים בלחיצה)

1. מה בינה מלאכותית משנה בעיקר בעבודה?

- רק מקצועות של מחשבים
- משימות בתוך מקצועות רבים
- רק עבודות כפיים
- שום דבר

2. מי אחראי להפריש לפנסיה של עצמאי?

המעסיק | העצמאי עצמו | המדינה | אף אחד

3. מה יתרון של עבודה כשכיר?

גמישות מלאה בשעות | הכנסה קבועה יחסית ותלוש שכר | אין צורך לעבוד | אין מס

4. איזו מיומנות קשה יותר להחליף במכונה?

הקלדה מהירה | חישוב מהיר | עבודת צוות ואמפתיה | מיון קבצים

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. כתבו מקצוע אחד שישתנה בגלל AI, ומה יישאר בו לאדם.
2. כתבו יתרון אחד וחיסרון אחד של עבודה כעצמאי.

תשובות אפשריות: 1. למשל: מתרגם, הכלי מתרגם טיוטה והאדם בודק, מתאים לתרבות ואחראי לתוצאה. 2. יתרון: גמישות, חופש, אפשרות להרוויח יותר. חיסרון: הכנסה לא קבועה, אחריות על מס, ביטוח לאומי ופנסיה.

🏠 משימה עם המשפחה

משימה קצרה לבית (10–15 דקות), לעשות יחד עם בן משפחה:

1. שאלו בן משפחה: איך העבודה שלו השתנתה בעשר השנים האחרונות בגלל טכנולוגיה?
2. האם הוא שכיר או עצמאי, ומה הוא אוהב או פחות אוהב בזה?
3. כתבו מיומנות אחת שהוא ממליץ לכם ללמוד.

📌 ציר 3 בתוכנית החינוך הפיננסי של משרד החינוך: שוק העבודה בעולם משתנה.

📝 בדף העבודה

פתק כניסה, 5 תרגילים, ★ חלק אקסטרה למתקדמים וכרטיס יציאה. מחוון מלא בעמוד השני. למתקשים יש דף עם תמיכה: מחסן מילים, שאלות הקפה ומשפטי פתיחה.

המידע כללי ואינו ייעוץ פיננסי או משפטי מותאם אישית. כל המספרים והשמות בשיעור דמיוניים.

מחוון: שוק העבודה המשתנה: טכנולוגיה, AI, שכיר ועצמאי

🚪 **פתק כניסה:** 1. למשל: מרכזנית טלפון, מפתח תמונות, קלדנית. 2. למשל: מפתח אפליקציות, מנהל רשתות חברתיות, מומחה סייבר. 3. אין תשובה נכונה; מעלים יתרונות וחסרונות. אין צורך לתקן עכשיו.

1. ב. ביצוע עבודה על ידי מכונה או תוכנה במקום אדם
2. ב. אחריות עצמית על מס, ביטוח לאומי ופנסיה
3. כל מקצוע סביר. למשל רופא: הכלי מנתח צילומים ומסכם תיקים; לאדם נשארים האבחנה, השיחה עם המטופל וההחלטה.
4. (8,000 + 3,000) ÷ 2 = 5,500 ₪. הבעיה: הכנסה לא קבועה. מתכוננים בכרית חיסכון ובתקציב לפי חודש חלש.
5. למשל: למידה עצמית (המקצועות משתנים), תקשורת (עבודה עם אנשים), שימוש מושכל בכלי AI (חוסך זמן ודורש ביקורת).

★ חלק אקסטרה למתקדמים

6. בעד: משימות רבות כבר אוטומטיות. נגד: בעבר טכנולוגיות יצרו מקצועות חדשים, ומשימות רבות דורשות אדם. לקבל עמדה מנומקת.
7. 7,500 − 1,800 = 5,700 ₪, פחות מ-6,000. לשקול גם גמישות, יציבות, ימי חופשה ומחלה ואפשרות לגדול.

🎟️ **כרטיס יציאה:** 1. למשל: מתרגם, הכלי מתרגם טיוטה והאדם בודק, מתאים לתרבות ואחראי לתוצאה. 2. יתרון: גמישות, חופש, אפשרות להרוויח יותר. חיסרון: הכנסה לא קבועה, אחריות על מס, ביטוח לאומי ופנסיה.

נכתב על ידי טאב · נוצר בבינה מלאכותית